

Viharkabát

Minket az ötvenes évek viszontagságai önállóbbá neveltek, mint a mai gyerekeket. Hatévesen úgy mozgunk a környezetünkben, mint a felnőttek, akik többnyire fáradtak és soványak voltak, rossz időben pedig viharkabátban jártak.

Milyen is volt abban az időben a viharkabát? Nos, impregnált lenvászon, sárgászöld és szürke színben, háromféle fazonban lehetett vásárolni. Volt hosszú, háromnegyedes és feles. A szürkét a férfiak, a sárgászöldet a nők és a gyerekek hordták. Szándékosan írtam, hogy hordták, mert ezt a kabátot csak nagy jóindulattal lehetett viseletnek nevezni. A kabáthoz járt egy kapucni, háromszög alakban összehajtvva, és hátul a gallérhoz gombolva, valamint egy háromujjnyi széles öv. Az öv végén egymás mellett két fémkarika, amivel furfangos módon lehetett az övet szorosabbra vagy lazábbra állítani. A kabáthoz tartozott még négy darab, jó nagy barna gomb, a zsebek felett pedig gombolható hajtóka. Begombolni szinte lehetetlen volt. Részben az anyag keménysége, részben pedig a gomblyukakat szegő durva cérna miatt. A cérna olyan vastag volt, hogy egy lovat simán ki lehetett volna kötni vele. Amelyik nőn ilyen kabát volt, annak biztosan nem maradhatott hosszú a körme, ha be akarta gombolni. A hosszú köröm meg amúgy sem volt divat annak idején, még a lakkozástól is megbotránkoztak sokan. Persze a „sokan” közé az öregasszonyok tartoztak. Egyenesen erkölctelennek számított, akin rúzs és körömlakk volt. Az utcán járkáló nőkre – már aki fiatalabb volt, mint az öregasszonyokból álló „pletykacsapat” – azt mondták, „céda”. Nem igazán értettem, hogy mit jelent. Úgy gondoltam, hogy az a neve, bár az

óvodában ilyen szép nevű lány nem járt velünk. Attól még a felnőttek között lehet, hogy van ilyen.

Zörgetett valaki a nagykapun. Szaladtam ajtót nyitni.

– Itthon van a nagymamád? Kellene tíz darab tojás.

– Itthon van, tessék bejönni.

Aztán hátraszaladtam az asszony előtt a ház melletti téglás járdán, egészen a kis konyháig, ahol a mama éppen főzött, és csak a szúnyoghálós ajtó volt becsukva. Illedelmesen, hangosan kiabálva bejelentettem a látogatót és a látogatás célját.

– Mamaaa! Itt van a Céda néni, kell neki tíz tojás.

Megismételtem még vagy kétszer jó hangosan, mert a mama elég nehezen akart előjönni a konyhából. Így utólag visszagondolva szerintem éppen akkor süllyedt derékig a döngölt földes kiskonyha földjébe. „Céda” néni nem szólt egy szót sem, csak köhintett egyet, és várta a mamát. Végül öreganyám is előkerült a konyhából, és zavartan törölgette a kezét egy konyharuhában, majd a ruhával a fenekemre csapott, nem nagyot, éppen csak meglegyintett.

– Butaságokat beszél ez a gyerek. Nem is tudom, hol tanulnak ilyesmit.

– Nem Céda néninek hívják a nénit? – erőltettem tovább a dolgot.

– Kati néni vagyok – szólalt meg a nő a hangjában valami furcsa hangsúllyal.

– Szaladj gyorsan hátra, ott a kamrában a kis vájdling, hozdad azt a tíz tojást, de nehogy összetörd! – adta ki az utasítást a mama.

„Céda” néni éppen viharkabát volt, rövid körmei pirosra lakkozva, száján pedig ugyanolyan színű rúzs. De hogy a fogai miért voltak rúzsosak, azt nem tudtam.



Mindenesetre, amikor a húgom néhány év múltán kikente a száját anyánk rúzsával, mondtam neki, hogy a fogait is kenje be, mert én láttam a „Céda” nénin, hogy azt úgy kell. A húgom már kezdett hasonlítani egy vámpírra, miközben én a szemceruzával szép bajuszt és szakállat pingáltam magamnak. Persze az nem ment olyan könnyen, mint a rúzsozás, mert akkoriban nem voltak olyan modern sminkdolgozók, mint manapság. A szemceruza csak akkor húzott fekete vonalat, ha az ember megnyálazta. Szóval, mire nekem kackiás bajuszom és sűrű szakállam lett, addigra gyakorlatilag elnyalogattam majdnem az egész ceruzát. Anyánk szép fehér kalapja – amin egy kis selyemszalag is volt – már a húgom fejére került. Éppen a magas sarkú cipőben, rúzsos kezeivel az előszobai tükörbe kapaszkodva próbált megállni, amikor anyánk hazaért egy hatalmas csomaggal.

Hogy a csomagot ijedtében vagy meglepetésében dobta-e el, azt nem tudom.

– Jézusom! Ti mit csináltok?

Erre a húgom gyakorlatilag végigcsúszott a tükrön, és úgy nézett ki, mint aki véres csíkokat húz az ujjaival a foncsorra. Nem hinném, hogy túl jó gyerekek lettünk volna, és talán a szüleink sem gondolták úgy. Azért a lakást egyszer sem sikerült felgyújtani, bár némi próbálkozásunk volt ez ügyben is. Őszintén mondom, nem rajtunk múlt, csupán a véletlen, hogy megúsztuk.

A hatalmas csomagban három gyerekméretű sárgászöld viharkabát lapult, amit rögtön fel is kellett próbálnunk. A bátyánk akkor éppen valamelyik mamánál tartózkodott, így az ő kabátját is én próbáltam fel, mert nem volt olyan nagy különbség kettőnk között. A május elseji felvonulás már a nyakunkon volt, és anyám úgy

tervezte, hogy az idén először mi is részt vehetünk ezen a neves ünnepen.

Mielőtt valaki feltenné a kérdést, hogy miből telt három viharkabátra abban az időben, felvilágosítanám, hogy anyám fizetése négyszáz forint volt, apámé is nagyjából ugyanannyi. Akkoriban a fizetés nem úgy volt, mint manapság, hogy átutalják a bankba, hanem kis fehér zacskóban harmadika körül megkapták a pénzt. A havi munkabérből mindjárt levontak tíz százalékot békekölcsönre, amire azt mondták, hogy „önkéntes”. Aztán ezért a pénzért adtak egy nagyon szép, oklevélhez hasonló színes papírt, amit anyánk egy sárga dosz-sziében őrizgetett sokáig.

Ezeket a papírokat időnként kisorsolták. Olyankor a hírlapnak külön melléklete volt a sorsolási jegyzékről. Persze sosem hallottuk, hogy bárki is nyert volna ezeken a sorsolásokon, de már az is nyeremény volt, ha valaki a névértéken vissza tudta váltani a színes papírokat. Végül ezerkilencszázötvenhat után már nem kellett „önként” békekölcsönt jegyezni, és szép kötvényeket sem kaptunk többet.

A nagy köteg színes papír között a kopott sárga dosz-sziében voltak olyan papírok, amelyeket névértéken be lehetett váltani. A többivel meg begyűjtöttünk a cserépkályhába. Ezekből a visszaváltható papírokból vásárolta anyánk a kabátokat és három fehér színű svájcisapkát.

Eljött május elseje! Ezen a napon vagy trópusi meleg szokott lenni, vagy hideg szél és eső. Akkor éppen az utóbbi volt, így beöltözött a család az egyen viharkabátba. Mi örültünk, hogy így legalább megismerjük egymást a tömegben és nem veszünk el, hiszen csak a viharkabátot kell figyelni. Nos, az első húsz perc után kétségbeeset-

ten keresni kezdtük a hógunkat, aki valahogy eltűnt, mert minden gyereken viharkabát és fehér svájcisapka volt. Bátyámmal elutunk a nagy keresgélést, és nekünk már Zsuzsi annyira nem is hiányzott, ezért úgy döntöttünk, hogy viszünk egy másik viharkabátos lányt, hogy anyánkat megvigasztaljuk. Így végül is darabra megleszünk, és hógunkat is biztosan felneveli majd valaki a tömegből. A terv nem jött be, mert egy öregasszony épp az esernyőjét kezdte tönkretenni rajtunk nagy kiabálva, mire anyánk megjelent a testvérünket vezetgetve.

Az első május elsejénk ilyen kalandosan zajlott, de aztán végül nagyon jól sikerült, mert a vidámparkban fejeztük be a felvonulást, virslievést és töméntelen mennyiségű bambi elfogyasztását követően. A vidámparkban egy darabig pecáztunk a műanyag halakat, de aztán nagy nehezen rábeszéltek anyánkat, hogy fizessen be bennünket a körhintára, mert már a nap is kisütött. Néhány kör után a hinta körül álló és gyermekeikért aggodó szülők valami miatt menekülőre fogták a dolgot. Először nem értettem, hogy miért, de aztán rájöttem, hogy sugárban távozott belőlem a virsli és a bambi keveréke. Megkönnyebbültem, és inentől kezdve tőlem foroghatott volna a hinta, ameddig csak akar. De nem forgott, hanem hazaindultunk és még jól meg is áztunk. A vízhatlannak gondolt impregnált vászonkabát egyre nehezebb lett a sok víztől, és már a kabát alatti ruha is nedves volt, mire beestünk a lakásba. Az átázott kemény kabátok gyakorlatilag megálltak a saját lábukon a sarokban, és csak akkor csuklottak össze, amikor távozott belőlük a víz.